

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקפט

ערב שבת קודש
פרשת מטות מסעי
כ"ז בתמוז ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ז בתמוז ה'תשע"ג - ה' במנחם-אב ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ז בתמוז	ה' כלי המקדש והעובדים בו פרק ג-ה.	ה' מעשה הקרבת פרק טז.	מל"ת פה. פב. מ"ע לד. מל"ת פו.
ש"ק	כ"ח בתמוז	פרק ו-ח.	פרק יז.	מ"ע כג. מל"ת עב. מ"ע לב. לו.
א'	כ"ט בתמוז	פרק ט-י. ה' ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יח.	מ"ע לג. מל"ת פח. פז. עג. קסג. קסד.
ב'	א' במנחם- אב	פרק ב-ד.	פרק יט.	מל"ת סח. קסה. מ"ע לא. מל"ת עז. עח.
ג'	ב' במנחם- אב	פרק ה-ז.	ה' תמידין ומוספין.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת עה. עו. מ"ע כד. מל"ת סט. ע. עא.
ד'	ג' במנחם- אב	פרק ח-ט. ה' איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מל"ת עד. מ"ע סא. מל"ת צא. צב. צג.
ה'	ד' במנחם- אב	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת צד. צה. צו. צז. מ"ע פו.
ו'	ה' במנחם- אב	פרק ה-ז.	פרק ד.	מ"ע ס. מל"ת ק. צח. מ"ע סב. מל"ת צט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ז בתמוז	3:04	4:13	4:40	5:48	9:11	12:45	1:21	7:50.4	8:18
ש"ק, כ"ח בתמוז	3:05	4:14	4:41	5:48	9:11	12:45	1:21	7:50.2	8:18
א', כ"ט בתמוז	3:06	4:14	4:41	5:48	9:11	12:45	1:21	7:50.1	8:18
ב', א' במנחם-אב	3:06	4:15	4:42	5:49	9:12	12:46	1:21	7:49.9	8:17
ג', ב' במנחם-אב	3:07	4:16	4:43	5:49	9:12	12:46	1:21	7:49.7	8:17
ד', ג' במנחם-אב	3:08	4:16	4:43	5:50	9:12	12:46	1:21	7:49.4	8:17
ה', ד' במנחם-אב	3:09	4:17	4:44	5:50	9:13	12:46	1:21	7:49.2	8:17
ו', ה' במנחם-אב	3:10	4:18	4:44	5:51	9:13	12:46	1:21	7:48.9	8:16

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
7:13	8:30	7:28	8:33	7:21	8:35	7:29	8:31	7:28	8:29
7:11	8:28	7:27	8:31	7:20	8:32	7:28	8:29	7:11	8:29

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

הכוח לברר - בזכות ההתבטלות

למרות שמצב הנישואין נעלה מאירוסין, יש מעלה באירוסין ש"מיפר בקודמין" • ככל שנמצא במדרגה נעלית, ואף בדרגת "נישואין" – עליו לדעת שאי-אפשר לו ללכת בכוח עצמו • כאשר היה מישהו שסבר שיכול להסתדר "לבד", מיד ידעו שאיננו "בר כוכבא", אלא "בר כוזיבא" • יש לעמוד תמיד בתנועה של הליכה ו"מסעי" לדרגה שלא בערך • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

בקודמין⁵. אחד ההסברים בזה הוא – לפי שארוס אינו מיפר בפני עצמו, אלא יחד עם האב, ש"נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה"⁶, וכיוון שאצל האב לא שייכת ההגבלה של קודמין, הרי זה גורר גם את הארוס, שגם אצלו אין הגבלה ומיפר בקודמין. מה שאי-יכן הבעל שמיפר בפני עצמו, שהרי "נתרוקן רשות אביה"⁷ ונעשה מציאות לעצמו, במילא ישנם ההגבלות שלו.

ב. העניין בזה בעבודה הוא: בעבודת השם ישנם שני אופני עבודה: עבודה של אירוסין ועבודה של נישואין. הגם שכללות זמן הגלות נמשל לאירוסין ודווקא לעתיד לבוא יהיה עניין הנישואין⁸, הנה בפרטיות יש בזמן הגלות גופא מדרגת אירוסין ומדרגת נישואין. העבודה דאירוסין היא "דאסר לה אכולי

א. בשבת¹ זו פרשיות מטות מסעי הן מחוברות. בפרשת מטות מדובר אודות נדרים ואודות עקירת נדר, שיש בזה ג' אופנים: עלידי חכם שעוקר את הנדר למפרע², ועלידי אב ובעל שמפירים את הנדר מכאן ולהבא³. ובבעל גופא ישנם ב' זמנים, קודם הנישואין ולאחרי הנישואין: ארוס ובעל. לשניהם יש זכות של הפרת נדרים, אלא שישנם חילוקי דינים בין ארוס לבעל. לכאורה מסתבר שהבעל יש לו כוח וזכות יותר מארוס, ומכל-מקום מצינו בדין הפרת נדרים, שיש מעלה בארוס לגבי בעל:

הדין הוא ש"אין הבעל מיפר בקודמין"⁴, הנדרים שנדרה קודם הנישואין אינם שייכים לבעל. ולעומת זאת, בארוס הדין הוא ש"מיפר

(1) שיחה זו הוגהה עלידי כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ס"ע 612 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
(2) כתובות עד, רע"ב.
(3) ראה נזיר כאב, ואילך. אנציק' תלמודית ערך הפרה ס"א (כרך י"ד עמ' קיג ואילך). וש"נ.
(4) נדרים סז, סע"א. שו"ע י"ד סרל"ד סל"ה.

(5) שם, סע"ב. שו"ע שם ס"ה.

(6) שם סו, סע"ב. שו"ע שם.

(7) ראה שם סח, א ובפרש"י (ד"ה נתרוקנה).

(8) ראה שמו"ר ספ"טו. הובא בלקו"ת פרשתנו (מטות) פד, ג.

מצד כוח עצמו אינו מיפר ב"קודמין"; הוא לא מגיע בתווה, ובמילא אין לו גם את הכוח לברר את העניינים שלקחים מתווה. אבל על-ידי זה שמיפר ב"שותפתיה דאב", שאצל הקב"ה לא קיימת ההגבלה בקודמין, תוהו שקדם לתיקון - נותן הוא כוח גם לארוס, שיגיע בתווה, וינצח את היצירה הרע שאקדימי טעניתא, על-ידי זה שהקב"ה עוזרו - יכול לו¹⁶. זוהי נתינת כוח לברר את הניצוצות דתווה שישנם בדברים הגשמיים. וזהו ענין הפרת נדרים - היתר ונתינת כוח בעבודת הבירורים בדברים הגשמיים¹⁷.

ד. ונקודת העניין:

ככל שנמצאים במדריגה נעלית, אפילו כאשר אוחזים בעבודת הנישואין¹⁸ - צריכים לדעת, שאי אפשר ללכת בכוח עצמו ("מיטן אייגענעם כוח"), אלא צריכים תמיד להתקשר עם למעלה ממנו, מתוך ידיעה שישנם עניינים נעלים יותר, בעילוי אחר עילוי, שעדיין לא הגיע אליהם, ובעניינים אלו הרי הוא עדיין בהתחלת העבודה.

[ועל-דרך¹⁹ שיהיה לעתיד-לבוא, שגם אז יהיה אצל בני-ישראל עניין האמונה - כי לכאורה אינו מובן: כיוון שאז תהיה ראייה באלוקות, למה יצטרכו לעניין האמונה? אך העניין הוא, שגם אז יתגלו עניינים נעלים יותר מהעניינים שיהיו באופן של ראייה, ובנוגע לעניינים אלו יהיה צורך בעניין האמונה²⁰.

וזה שמצינו בנוגע למשיח ש"איהו רב ואיהו מלך"²¹, ולכאורה, הרי רב ומלך הם ב' הפכים, ש"רב" עניינו השפעה בקירוב, ו"מלך" עניינו רוממות וריחוק? אך העניין הוא, שבמשיח יהיו ב' העניינים, היינו, שתהיה השפעה פנימית, שבה

עלמא⁹. האדם נעשה מנותק מהעולם. עבודתו לא פעלה עד כדי כך שיהיה במדריגה של "ודבק גו' והיו לבשר אחד"¹⁰, להיות מיוחד עם אלוקות, הוא עדיין לא נתאחד עם אלוקות, אבל מענייני העולם יצא כבר.

העבודה דנישואין היא - "והיו לבשר אחד". האדם נעשה מאוחד עם אלוקות, עד שמוליד בדומה לו, שזהו תכלית הנישואין, וכמאמר רז"ל¹¹ "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים". והיינו, שהוא וכל עשיותו הם כלי שבטל ומתאחד לעניין שבתוך הכלי.

ג. הגם שמעלת העבודה של נישואין נעלית הרבה יותר מאשר עבודה של אירוסין, מכל-מקום, יש מעלה בעבודה דאירוסין על העבודה דנישואין:

יכול אדם לחשוב, שכיוון שהגיע לעבודה דנישואין, הרי הוא כבר צדיק גמור, ואינו זקוק עוד לעזר הקב"ה¹², שכן הוא כבר בעל המיפר בפני עצמו ואינו זקוק להאב.

אבל האמת היא, שכאשר היה משהו שאמר כן¹³, אזי ידעו מיד שאינו "בר כוכבא", "דרך כוכב מעיקב"¹⁴, אלא "בר כוזבא". ושם דובר אודות מלחמה בגשמיות, ומכל-שכן בנוגע למלחמה ברוחניות.

וזהו מעלת הארוס, עבודת אירוסין, על עבודת נישואין - הגם שמצד עצמו הוא למטה יותר, אך המעלה בזה היא, שמיפר ב"שותפתיה דאב"⁵. הוא הולך בכוחו של הקב"ה, וכאשר הולכים בכוחו של הקב"ה, אזי סרים כל ההגבלות, וביכולתו להגיע למקום כזה שמצד עצמו לא היה יכול להגיע אליו. תוהו קדם לתיקון, ומתווה נלקחים הדברים הגשמיים עם היצירה הרע שאקדימי טעניתא¹⁵. הנה

16) ראה סוכה נב, רע"ב. וש"נ.

17) ראה ד"ה לה"ע הנדרים דש"פ מטות תשי"ד פ"ו (תורת מנחם ח"ב עמ' 133 ואילך). וש"נ.

18) והרי עומדים אנו בפרשת "מסעי", וכבר עברנו כו"כ מסעות, כך, שיכול להיות שבעניינים מסויימים עומדים כבר במדריגת נישואין (מהנחה בלתי מוגה).

19) המוסגר בחצאי ריבוע - מהנחה בלתי מוגה.

20) ראה לקו"ת ואתחנן ז, סע"א ואילך. ובכ"מ.

21) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג (דרמ"צ קיב, ואילך). ובכ"מ.

9) קידושין ב, רע"ב.

10) בראשית ב, כד.

11) פרש"י ר"פ נח. ב"ר פ"ל, ו.

12) העיקר הוא שהקב"ה לא יעזור ללעומת-זה, ואם רק הקב"ה לא יעזור ללעומת-זה, אזי ינצח כבר גם ללא העזר של הקב"ה... (מהנחה בלתי מוגה).

13) ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. ובבלי - גיטין נז, א. סנהדרין צג, ב.

14) בלק כד, יז.

15) ראה זח"א קעט, ב.

שכאִתָּה שְׁעָה.
וההסברה בזה – לפי שישנם כמה וכמה מדריגות, ומה שנחשב "ארץ טובה ורחבה"²⁶ לגבי מדריגה תחתונה, הנה לגבי מדריגה נעלית יותר נחשב ל"מצרים". ובה מתבטא עניין המסעות – להיות תמיד בתנועה של הליכה ("האלטן אין איין גיין און גיין") שלא לפי ערך, מ"מצרים" אל "ארץ טובה ורחבה" ביחס למצבו ההווה על-כל-פנים, שזוהי עלייה שלא בהדרגה. וכידוע²⁷ שמלאכים נקראים "עומדים", לפי שעלייתם היא בהדרגה, מה שאינן נשמות

יהיה עניין הראייה, ויהיה גם עניין של רוממות, שבזה יהיה עניין האמונה. ועל-דרך זה הוא גם במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות – שגם כאשר נמצאים במדריגת נישואין, ישנם עניינים נעלים יותר שלגביהם נמצאים במדריגת האירוסין]. ועלידי זה שמתקשרים עם דרגא שלמעלה ממנו, מתוך ידיעה שעדיין אינו מוכן, כיוון שישנם עניינים שהם בעילוי אחר עילוי – אזי גורר ה"אב" עמו גם את ה"ארוס", ומתבטלים אצלו כל ההגבלות, ו"מיפר בקודמין".

כשיהודי הולך בכוחו של הקב"ה, סרות כל ההגבלות, וביכולתו להגיע למקום כזה שמצד עצמו לא היה יכול להגיע אליו

בבואם למטה הם "מהלכים", שיכולים לילך שלא בהדרגה כלל, היינו, שבמסע אחד יכולים לצאת מיד ממצרים, מיצרים וגבולים, אל ארץ טובה ורחבה, עלייה מגבול לבלי גבול. ואף-על-פי-כן, אין להסתפק בזה אלא צריכים לילך הלאה, מתוך ידיעה שלאמיתו של דבר הרי גם זה אינו אלא "מצרים", הגבלה, וצריכים לצאת ממדידה זו ולבוא אל ארץ טובה ורחבה במדריגה נעלית יותר, וכך ממשיכים לילך עד שנבוא אל ירדן ירחו, לביאת המשיח, דמורה ודאין²⁸, במהרה בימינו אמן.

(מהתועדות שבתקודש פרשת מטות מסעי תשט"ז. תורת מנחם כרך יז, עמ' 130-126 – בלתי מוגה)

(26) שמות ג.ח. ועוד.
(27) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). לקו"ת ר"פ בחוקותי (מה, א ואילך). ובכ"מ.
(28) סנהדרין צג.ב. וראה לקו"ת פרשתנו שם פט.ב. צ.ד.

ה. כבר דובר פעם בארוכה²² אודות עניין המסעות, שנמנו בסדרה זו, מיציאת מצרים עד ירדן ירחו – שהם מורים על כל העניינים שבני-ישראל צריכים לעבור עד ביאת המשיח. כדאיאת בספרי קבלה וכמאמר הבעל שם טוב²³, שמי שיודע את עניין המסעות, יודע הוא באיזה מסע אוהז הוא, ומה עליו לעבור, כמה ואיזה מסעות, עד ביאת המשיח. כללות עניין המסעות הוא סדר של עליות. "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"²⁴, "מסעי" לשון רבים – אף שלכאורה היה רק מסע אחד שבו יצאו ממצרים – לפי²⁵ שכל המסעות עניינם הוא יציאה ממצרים שבאותה שעה למרחב

(22) ראה גם שיחת ש"פ מטות מסעי, מבה"ח מנחם-אב דאשתקד ס"ג ואילך (תורת מנחם ח"ד ס"ע 224 ואילך). וש"נ.
(23) ראה 'דגל מחנה אפרים' פרשתנו (מסעי). וראה גם כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ל. וש"נ.
(24) ריש פרשתנו (מסעי).
(25) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (מסעי).

הכוח לביטול הגלות

כבר יצאו בוודאי ידי חובת הגלות...

לאחר אריכות וקושי הגלות ביותר וביותר, "כלו כל הקיצין", ולאחר ריבוי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", כולל ובמיוחד עבודת התשובה, הרי "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן", ואין לך אדם מישראל שלא הרהר כמה וכמה הרהורי תשובה – בוודאי ובוודאי שכבר יצאו ידי חובת גלות, ותיכף ומיד נעשה "והצילו העדה", ו"פוטרים אותנו", היינו, שכל בניישראל יוצאים מהגלות ובאים אל ארץ אחוזתם, כגאולה האמיתית והשלימה...

ויש להוסיף, שעניין זה מרומז גם בסיום וחזרת פרשת מסעי וכל ספר במדבר – "אלה המצוות והמשפטים אשר ציווה ה' ביד משה אל בניישראל בערבות מואב":

סיום ספר במדבר, הבא בהמשך לסיום הספר שלפניו (ויקרא), "אלה המצוות אשר ציווה ה' את משה אל בניישראל בהר סיני" – בא וכולל הספרים שלפניו (כפשוטו הכתוב דסיום הספר – "אלה המצוות והמשפטים אשר ציווה ה' גו'"), כי ספר החמישי הוא "משנה תורה", שחזור וכולל מה שנאמר בספרים שלפניו.

ויש לומר, שסיום ד' הספרים בפרשת מסעי שבסיום ספר במדבר רומז גם לסיום "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" – ד' גלויות, כידוע שעניין הגלות נחלק בפרטיות לד' מלכיות וגלויות (וגלות מצרים הרי הוא שורש ומקור דד' המלכיות והגלויות), אשר, על-ידי מעשינו ועבודתינו מהפכים ד' הגלויות לד' גאולות, ד' לשונות של גאולה.

(משיחות ש"פ מטות מסעי, מבה"ח מנחם-אב ה'תשמ"ט: התוועדות ה'תשמ"ט, כרך ד, עמ' 64-67)

להכריע את הכף

שלושת השבועות מעוררים ומחזקים כל יהודי, שאריכות הגלות אינה צריכה לגרום לייאוש חסו־שלום, אלא אדרבה – להכרה בעלייה העצומה (עלייה למעלותא) שתצמח מהגלות.

הכרה זו צריכה להתבטא בפועל בתוספת-חיזוק אצל כל אחד ואחד בכל ענייני תורה ומצוות (אלה המצוות גו'), ובהוספה שלא על-דרך הרגיל (לעומת הירידה שלא על-דרך הרגיל של שלושת השבועות והגלות הארוכה), מתוך ידיעה שאין מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה – על-ידי ההוספה בתורה ומצוות, יבטלו לגמרי את הגלות, ויביאו את הגאולה האמיתית והשלימה.

והיות שאין איתנו יודע עד מה (בגלות), הדבר היחיד שיודעים הוא – שצריך להתוסף עניין כלשהו בתורה ומצוות שבינתיים לא נעשה, לכן צריכים להשקיע השתדלות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בכל אופן האפשרי, שמה השתדלות זו תהיה הדבר שיכריע את כף המאזנים לכף זכות ותביא ישועה והצלה לו ולכל העולם כולו (כפסק-דין הרמב"ם הידוע).

כולל ובמיוחד – הפעולות ד"פוצו מעיינותיך חוצה", גילוי המעיינות גם במקום שהוא חוץ למקום המעיינות, מקום שעל-פי טבע אינו (מצד-עצמו) קשור כלל למעיינות – אף לשם מביאים את המעיינות עצמם באופן של יפוצו; שעל-ידי-זה נהיה אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת שבת פרשת מטות מסעי תש"נ. תרגום מספר השיחות תש"נ כרך ב, עמ' 593)

תורת הבית

על שמירת המקדש ומוראו • על איסור עשיית כלי שרת או תבנית הבית מדין "לא תעשון אתי" • האם יש תוקף לעדות הראיה על הציץ, או שמא היה זה חיקוי בלבד? • למי עשה הכהן הגדול יום־טוב כשיצא מן הקודש? • ענייני בית המקדש בחידושי המאירי לאור משנתו של הרבי • לרגל העיסוק ב"תורת הבית" בימי בין המצרים

אלא מפתח העזרה ולפנים כו' ומדברי־סופרים אף בהר הבית כן הוא מן התורה... ואין קרוי מקדש. וראה שו"ת אבני נזר יורה־דעה חלק ב' סימן תנא אות כ ואילך ואין־כאן־מקומו.
ומעניין לעניין: אבני מזבח שנפגמו מביא הרבי (לקוטי שיחות שם עמ' 155, בהע' 21 וכן הע' 54) ממאירי חולין שכתב הדרשה דאבנים שלימות לגבי הבניין, ואחר כך ממשיך "ואף אם נפגמה בשיעור זה אחר הבניין נפסל כלו".

המזבח עיקר

המזבח הוא עיקרו של בית המקדש - ומביא הרבי (לקוטי שיחות כרך ל' עמ' 71 הערה 25) מדברי ה'מנחת חינוך' (מצוה צה) דבלא מזבח "אינו קרוי בית המקדש כי עיקר המקדש להקריב קרבנות". ומוסיף: וראה מאירי כתובות קו, ב (בסופו): ומזבח העולה וההיכל והעזרות וכל מה שהוא צורך הבית כו'.

במקום אחר (לקוטי שיחות כרך לא עמ' 220 הערה 23) מציין הרבי למאירי מגילה י, א כסימוכין לקביעה "דבאם שינו הסדר (והקריבו על המזבח לפני הקמת המשכן והחצר) פסולין - לפי שחסר בוה פתח אוהל מועד".

שמירת המקדש

דעת המאירי בריש מסכת תמיד לעניין מטרת מצוות שמירת המקדש זהה לדעת הרמב"ם הראב"ד הרא"ש והרע"ב שהשמירה היא ל"כבודו" של המקדש - לקוטי שיחות (כרך יג עמ' 56 הע' 10). אמנם מטרת מסכת תמיד לדברי הרמב"ם (בהקדמתו לפירוש המשניות) "אין בה דיבור לא על דבר חכמה ולא על דבר איסור והיתר, אלא סיפור שהוא אומר היאך היו מקריבין התמיד כדי לעשות כן תמיד".

"אבל - מציין הרבי בלקוטי שיחות (כרך יג עמ' 60 הערה 36) - ראה מאירי בהקדמתו למסכת תמיד".

מורא מקדש

מהיכן מתחילה מצות מורא מקדש? - בעניין זה כותב הרבי (לקוטי שיחות כרך כט עמ' 72 בשוליה־הגיליון):

וראה מאירי יבמות ז, ב דביאר המחלוקת דתנא קמא ור"י אם עזרת נשים בכלל מקדש (וטמא הנכנס חייב כרת) או לא הוי בכלל מקדש. וראה שם דיש פוסקים שאף עזרת נשים בכלל כרת כו'. ושם (בחלק הפסקים ו, א) דמצות מורא מקדש אינה

בין בית ראשון לשני

במניין חמשת הדברים שחסרו בבית שני מצינו שינויים בלשון רז"ל:

בירושלמי נמנה רק הארון; בבבלי יומא (כא, א) ארון, כפורת וכרובים, אלא שרש"י שם מציין כי "כולה חדא מילתא" במניין החמשה דברים, ובמאירי יומא שם חשבם לשנים: א) ארון וכפורת, ב) כרובים.

הרבי (לקוטי שיחות כרך כו עמ' 179 הערה 51 ובשולחן הגליון) מפרט ומאריך בכל זה.

חנוכת בית ראשון

במסכת מועד קטן (ט,א) איתא שבזמן חנוכת בית המקדש הראשון "לא עשו ישראל את יום הכיפורים" משום ש"אמרו קל-וחומר: ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם וקרבתו יחיד דוחה שבת דאיסור סקילה, מקדש שקדושתו קדושת עולם וקרבתו ציבור ויום הכיפורים דענוש כרת – לא כלשכן".

מזה מוכיח החתם סופר (ראה שו"ת חתם סופר או"ח סימן רח ד"ה בדף ז' ע"ד) שלדעת הגמרא, ההקרה בשבת בזמן חנוכת המשכן (כמפורש בפרשת נשא ז, מח) "ביום השביעי נשיא לבני אפרים גו" ואתו היום שבת היה] לא הייתה הוראת שעה ("שלא כהוגן"), שאילו היה כן, לא ניתן היה ללמוד (בקל-וחומר) על הקרבנות שבחנוכת בית המקדש.

על דברי החתם סופר מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך כג עמ' 43 הערה 11): "אבל ראה מאירי מועד קטן שם".

[ושוב (בעמ' 44 הערה 24) מציין הרבי לדברי המאירי (ועוד) בעניין "פשטות לשון הגמרא בהקל-וחומר "וקרבן יחיד" לא משמע שהו קרבן ציבור, וראה לשון הרבינו חננאל שם: וקרבתו הנשיאים קרבן יחיד הוא ולא קרבן ציבור. וראה גם מאירי וריטב"א שם].

כלים אינם מעכבין

מדוע אין הכלים שבקדש מעכבין זה את זה?

מביא הרבי (לקוטי שיחות כרך יא עמ' 118 הערה 19):

ראה מאירי (שקלים פ"ד) ד"כלן אין מעכבין את הקרבנות שהרי מקריבין אף על פי שאין שם בית".

איסור עשיית כלי שרת

ובלקוטי שיחות (כרך כו עמ' 202, הע' 24) כותב הרבי לגבי איסור עשיית כלי שרת:

וראה מאירי לע"ז מב, ב דכל כלי שרת נאסרו ב"לא תעשון אתי" (וראה צפנת פענח מהדורא תניינא סז, ב). ואין כאן מקומו.

ובאותו נושא ממש: בדיון בעניין איסור לעשות "בית תבנית כו" (לקוטי שיחות כרך טז עמ' 306 הערה 59), מביא הרבי את דברי התוספות (בכמה מקומות בש"ס), המאירי (עבודה זרה מב, ב. מג, א) והר"ן, דגם למסקנה לא חזר בו אביי, והאיסור "לא יעשה אדם בית תבנית כו" הוא מטעם הנאמר לא תעשון אתי כדמות שמי כו'. אבל, קובע הרבי, שאסור גם לשיטת הרמב"ם מדין מורא מקדש, עיין שם.

גניזת הארון

"וראה מאירי יומא נב, ב שמאן דאמר שבמקומו נגנז [=הארון] גנזו יאשיהו" – לקוטי שיחות (כרך כא עמ' 157 הע' 12).

הציץ – כיצד היה כתוב?

המאירי בסוכה ה,א כותב לגבי הציץ כפסקי דין הרמב"ם (הלכות כלי המקדש ריש פרק ט'): "וכותב עליו שני שיטין כו' ואם כתבו בשיטה אחת כשר ופעמים כתבוהו בשיטה אחת". מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך כו עמ' 200 הע' 7):

ועל-פי"זה קשה מנין לו – בפרושו בשבת – לחדש חידוש גדול דעות ראהו בטלה לגבי המקובל – ושכלל אפשרי דבר זה.

כוונת הרבי לדברי המאירי במסכת שבת סג,ב: "ואף-על-פי שמגדולי החכמים העידו אני ראיתיו ברומי וכתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת, לא הכחישו את הידוע אצלם – אף בעדות ראייה".

ומבאר הרבי:
למרות שר' אליעזר בר' יוסי אכן ראה ציץ ברומי, אין זו ראייה ברורה שזהו הציץ של כהן גדול, שכן ייתכן שהיה זה חיקוי של הציץ. ולכן לא שינו חכמים דעתם, מה גם שהייתה להם קבלה ברורה ש"קדש לה" נכתב בב' שורות, בשונה מהציץ שראה ר"א בר' יוסי.. לעומתם, ר"א בר' יוסי שלא הייתה לו קבלה שכזו מרביתו, יכול היה להסיק מכך ש"כתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת".

יום טוב לכהן גדול

היום טוב שהיה הכהן הגדול עושה בשעה שיצא בשלום מן הקודש (במוצאי יום הכיפורים), משמע מדברי הרמב"ם שהוא שייך לכל העם שליוו אותו עד לביתו.

אבל (מצייני הרבי בלקוטי שיחות כרך לב עמ' 108 הע' 28) "ראה מאירי ליומא (ע,א) שם כל הציבור מלוים כו' יום טוב (רק) לכל אוהביו כו'". ועוד משתמש הרבי בלשון המאירי (שם הערה 5) שהיום טוב היה "כשיצא", וכן יש מפרשים את המאירי יומא שם שהיום טוב היה למחרת (אלא ששם הטעם - כי "היאך הכין לו מבערב [יום כיפור] על הספק" (שם הע' 8), ועוד שהסיבה למסיבה (שם הע' 18) ש"לא אירע בו שום פסול ולא שום מקרה רע".

הליווי - לא היה מטעם כבוד (ראה מאירי יומא עא, ריש עמוד ב' ועוד מפרשים צויינו בשיחה שם), אלא כחלק מעבודת יום הכיפורים שעושה הכה"ג בתור שלוחם של ישראל ולכן מלווים אותו. יעויין שם.

הקהל

כך כתב הרבי בלקוטי שיחות כרך יט (עמ' 235 הע' 29):

ולכאורה בכל אופן היו צריכים לנס שכולם אנשים נשים וטף יוכלו ליכנס בעזרה. ראה אלשי"ך וילך. מאירי מגילה ה,א. אבל בפשוטו של מקרא לא נתבאר גודל העזרה ולכן לא הוכרח רש"י לפרש בזה. ובמאירי לסנהדרין סוף פרק ב, שלומדים את חיובו של המלך בקריאת התורה בעת מעמד הקהל ממה ששינו בספרי שלכך נאמר "משנה תורה" משום שעתידיה להשתנות, להשתנות שהמלך משנן בפרשת הקהל (שם עמ' 326 הע' 43).

המשכן ללא הארון

"המשכן בזמן שלא היה בו הארון, היה לו דין במה גדולה (תוספתא זבחים סוף פרק יג. וראה גם כן מאירי מגילה ט, ב), קובע הרבי באיגרת תורנית (אגרות קודש כרך כג עמ' קצו).

דברי המאירי במגילה שם נזכרו על ידי הרבי בעוד הזדמנויות (ראה לקוטי שיחות כרך כד עמ' 80 הערה 16; עמ' 82 הערה 33; תורת מנחם כרך לז עמ' 220 הע' 46; ובעוד מקומות).

עריפה מהי?

בלקוטי שיחות (כרך כד עמ' 125) מבאר הרבי את משמעות עריפה (אצל פטר חמור) לגבי שחיטה:

עריפה היא מיתה אכזרית ("עורפו בקופיץ מאחריו") הבאה עלידי ייסורים וצער, מה שאין כן בשחיטה מן הצוואר.

ומצטט שפע של מקורות כשהראשון בהם: "מאירי למשנה סוטה מה, ב: וחותרין בו בכוח מאחוריו".

שמחת בית השואבה

באופן חגיגת שמחת בית השואבה בבית המקדש מצטט הרבי (לקוטי שיחות כרך כט עמ' 216 בשולי הגליון) את לשון המאירי בסוכה נג, א "כל המקיים שמחת בית השואבה לא היו טועמים טעם שינה".

דין קרבן חגיגה

בביאור שיטת הרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פרק ח' הלכה ב) שחגיגה נאכלת צלי מביא הרבי (לקוטי שיחות כרך לא עמ' 53) את דברי הצ"ח הסבור כן, למרות שהרמב"ם לא כתב דברים אלו במפורש. אמנם המאירי בפסחים (שם בהערה 10) שם כותב ש"כולו צלי" מוסב רק על הפסח.

ושוב מביא (שם עמ' 54 הע' 24) את דברי המאירי בטעם הבאת קרבן חגיגה: אף-על-פי שעליה נאמר בתורה וזבחת פסח... אינה מצוה לעצמה אלא כדי שיהא הפסח נאכל אכילת שובע, מפני שהפסחים לא היו באים אלא זכר ושה תמים בן שנה ולא היו מצויים מהם כליכך כו', ומתוך כך רמזה תורה להקריב שלמי חגיגה שתצטרף עם הפסח כו'.

אמנם בדעת הרמב"ם סבור הרבי ש"כדי שיהא פסח נאכל על השובע" הוא (כפשטות לשון הברייתא) רק על הקדמת אכילת החגיגה לאכילת הפסח, אבל לא על עצם הקרבת החגיגה.

[ועוד מעיר הרבי: "מזה משמע שדברי המאירי הם רק (להלכתא) אליבא דרבנן, ולא לבן תימא שסבירא ליה (שם ע' א) שגם חגיגה באה רק מאלו"].

טעמים לט"ו באב

לעניין ט"ו באב (סיום מסכת תענית) כיום טוב בגלל שכלו בו מתי מדבר (לקוטי שיחות כרך כד עמ' 47 ואילך) מציין הרבי כי בירושלמי, במדרש איכה רבה, בפירוש המשניות לרמב"ם וברבינו חננאל – ליתא לפרט שזהו "לפי שחזר הדיבור למשה". אמנם "וראה מאירי שם" (לשון הערה 6 בהשיחה).

ובהמשך (הערה 41) מפורט:

וראה מאירי כאן שהביא מתחילה רק טעם זה – דיום שכלו בו מתי מדבר – ואחר-כך הוסיף "ופירשו בדרש", "ופירשו בה עווד" – שאר הטעמים שבגמרא.

הרבי מצטט גם לשון של תנחומין מהמאירי במשנה סיום תענית (בהערה 39):

כוונת המשנה לבאר שאין להתייאש לרוב הצרות

אבל כאשר אשר יענו אותו כן נרבה בהיות ה' אתנו בלכתנו בדרכיו.

[מאיךך לגבי תשעה באב ש"חמשה דברים אירעו את אבותינו" (משנה תענית כו' א) מצטט הרבי (לקוטי שיחות שם עמ' 53 והערה 56) כי עיקר גזירת התענית בתשעה באב מצד חורבן הבית שאירע בו – מאירי למשנה שם וראה תוספות דיבור-המתחיל הואיל – ראש השנה יח ריש עמוד ב'].

מרשימת המאירי הא' (גיליון תתקפד) – צילום שער המאירי לבית הבחירה שניתן לרבי על ידי מהדיר ספרי המאירי הרה"ג ר' אברהם סופר (שרייבער), ועליו שורות בכתב ידו:

"דורון והאדמו"ר הגאון הצדיק מנהיג ישראל עומד לנס עמו וכו' כ"ק ש"ת מהו"ר [כבוד קדושת שם תפארתו מוריניו הרב ורבינו] מנחם מנדל שניאורסון

ניו יורק אייר תשי"ח, בהערצה רבה מנאי, אברהם".

דורון והאדמו"ר הגאון הצדיק מנהיג ישראל עומד לנס עמו וכו' כ"ק ש"ת מהו"ר [כבוד קדושת שם תפארתו מוריניו הרב ורבינו] מנחם מנדל שניאורסון

ניו יורק אייר תשי"ח, בהערצה רבה מנאי, אברהם".

בית הבחירה

על

מסכת כבא בתרא

אשר חבר רבינו מנחם כ"ר שלמה לבית מאיר זצ"ל מקיר פריגינון, הסכתה בשם המאירי

יובא לאור בקשת ראשונה על פי כתב יד כספריה סאלאטינה כפיסה שבאיטליה

עם פראה מקופות והערות

על ידי
אברהם סופר

סעיה"ק ירושלים חונכ"א

ובא בו נסה המשניות וסירוס המשנה לתרימכ"ם לספ"ו שכתב המאירי

העורך והפוסט: איגוד העבריים
www.hebrewbook.org
נ"י היים תשס"ט

פרשת מטות-מסעי

פרשת מטות

בדורות הראשונים קראו לפרשתנו 'ראשי המטות' (ראה רמב"ם ב'סדר תפילות'), ואילו בדורות האחרונים נהגו לקרוא לה 'מטות'.

טעם הדבר:

'מטות' רומז לתקיפות ולנחישות שיש בכל נשמה, ובלשון החסידות - ה'איתן' שבנשמה. שכן מטָה הוא ענף שאינו מחובר לאילן, ולכן הוא קשה וחזק. בדורות הראשונים נתגלתה בחינה זו אצל יחידי סגולה בלבד, 'ראשי המטות'; ואילו בדורות האחרונים, כאשר חושך הגלות כפול ומכופל, ועל כל צעד ושעל יש קשיים ומניעות - מתגלה בחינה זו אצל כל יהודי.

(לקוטי שיחות כרך יח, עמ' 382)

איש כי ידור נדר לה' (לג,)

בן י"ב שנה ויום אחד נדריו נבדקין (ספרי)

מה נשתנה עניין הנדרים משאר מצוות התורה, שמתחיל כבר בגיל של מופלא סמוך לאיש? אלא הנדר נועד להוסיף פרישות על מה שאסרה תורה, בחינת "משמרת למשמרת". דבר זה הוא הכנה הכרחית לקיום התורה, שהרי בלעדי עולל אדם להיות 'נבל ברשות התורה' ר"ל.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 693)

ואשה כי תדור... בנעוריה (לד,)

"אשה" - היינו כנסת ישראל.

"בנעוריה" - היינו בתחילת העבודה, ככתוב (ירמיה ב) "זכרתי לך חסד נעורייך".

"ואשה כי תדור... בנעוריה" - בתחילת העבודה, כאשר האדם מתאוה לענייני העולם אלא שהוא מבטל את רצונו לרצון קונו, בחינת 'אתכפיא', הוא זקוק לנדרים ופרישות.

"ואם היו תהיה לאיש" - אולם כאשר הוא מגיע לבחינת 'אתהפכא', שאין לו אלא רצון אחד לאביו שבשמים, אזי "הפך את נדרה" - שכן בכוחו לעסוק בענייני העולם ולבררם.

(לקוטי תורה במדבר עמ' פג)

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיך (לא,ב)

מה הקשר בין מלחמת מדין למשה רבנו?

'מדין', מלשון מדון ומריבה, רומז לפירוד לבבות ושנאת חנם. ומהי שנאת חנם? שהאחד שונא את השני לא בגלל שהזיק לו וכיזא בזה, אלא בגלל שהישות שלו אינה סובלת את מציאותו של השני. רק משה, שהיה סמל הביטול והענווה, היה מסוגל לבטל את הישות והגאוה של קליפת מדין.

(ספר המאמרים תרנ"ט עמ' ג)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות מסעי¹

כ"ח בתמוז – מברכים החודש מנחם אב

השכם בבוקר – אמירת כל ספר תהילים
בציבור. אחר כך לומדים כשעה מאמר חסידות
שיהיה מובן לכולם, ואחר כך התפילה.
קריאת התורה²: מנהג ישראל לעמוד בפסוק
האחרון, ורצוי שהקורא יפסיק קמעא לפניו,
מפני הרעש הנגרם בעמידת כל הקהל.
גם העולה לתורה אומר "חזק, חזק ונתחזק!"³.
הפטרה: "שמעו... אלוֹקֵיךְ יְהוּדָה. אִם תִּשׁוּבוּ...
וְבו יִתְהַלְלוּ" (ירמיה ב, ד; יח; ד, א"ב)⁴.
המולד: יום שני בשעה 9:18 (בלי חלקים).
מברכים החודש: ראש חודש מנחם אב ביום
השני.

אין אומרים 'אב הרחמים'.
אחר התפילה – התוועדות בבית הכנסת,
ובפרט שזו גם 'שבת חזק'⁵.
מנחה: פרקי אבות – פרק ב.

יום ראשון

כ"ט בתמוז – ערב ראש חודש

שיעור תהילים: היום אומרים גם את השיעור
של יום ל' בחודש.
בשיעור חומש היוםמי דשיעורי חת"ת, מסיימים:
"כאשר דיבר לכם" (א, יא)⁶.
את מטבעות הצדקה (שנותנים בקופות בבית
הכנסת קודם או אחרי התפילות) מחלקים בערב-

(5) ראה ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.

(6) כך נהגו בקר"ת בליובאוויטש. כאשר שינו והנהיגו בבית חיינו
לסיים פסוק אחד לפני 'שני', כדי שלא להתחיל בפסוק 'איכה',
כנדפס בספר המנהגים ס"ע 31 (אף שספר זה הוגה חלקית ע"י
הרבי). העירו על כך הזקנים, והדבר חזר לקדמותו. וראה בזיכרונות
הבעל קורא בבית חיינו, הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ("למען
יידע... בנים יולדו", אה"ק תשנ"ו, עמ' 138). המספר שהוא
שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך (וס"ס ישנן הנהגות שלומדים
מהנהוג בבית הכנסת של הרבי, שממש התחיל גם המנהג שבוטל,
כאמור באג"ק ח"ג עמ' רכ וב' דברים אחדים' מהמו"ל להוצאה
הראשונה של המ'חזור השלם').

לגופו של עניין, המקור לזהירות זו הוא כמ"ש באשל אברהם
להרה"צ מבוטשאטש סי' קלא. ובליקוטי מהרי"ח (ח"ג נבא)
כתב, שנהגין כן אך במקומות שאין מנגנין הפסוק בניגון איכה.
אך לאמיתו של דבר, ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש – איכ"ר
רפ"א, פסוק זה אינו תוכחה! ואכן בלקוטי שיחות חלק לד עמ'
231 ציין הרבי במכתבו הכללי "יום ועש"ק, פ' איכה אשא לבדי"
וביאר בהערה שם שהוא ע"ד הקדמת רפואה למכה. וכן בשיחת ג'
מנ"א תשמ"א לילדי צבאות ה', שיחות קודש ח"ד עמ' 327 סי"ב:
"ותמורת 'איכה ישבה בדד' בתשעה באב – הנה כאשר ייהפכו
ימים אלה לששון ולשמחה ולמועדים טובים – יאמרו 'איכה אשא
לבדי'!" (תודה להרב מנחם מענדל שי' רייצט).

(1) יש לדון אם בקריאת שמות צריך לומר גם את הפטרה "דברי
ירמיהו", כי אף ש"רשמית" היא הפטרה הראשונה דשבתות בין
המצרים (בכל פרשה שהיא), הרי בלקוטי שיחות כרך ט עמ' 61
מביא ומדייק בלשון הטור שהפטרות שייכות גם לפרשיות שבהן
הן נקראות, ו"דברי ירמיהו" שייכת הן לפ' פינחס והן לפ' מטות,
עיי"ש.

(2) הבעל קורא בבית חיינו, הר"ר מרדכי שוסטרמאן ע"ה, ועוד
כו"כ בעל־קריאה ותיקים ובעל־מסורת, קראו את המסעות
בקריאה רגילה (ראה לוח 'דבר בעתו' ע"ד המנהגים בזה).

(3) מקור אמירה זו ונוסחה הוא בלבוש סי' תרס"ט [ע"פ הפסוק
בשמואל ב' יב, ואף ששם האות ז' ד' ונתחזק" היא בפתח, רגילים
לאומרה כאן בצירוף]. ואומר זאת עם הציבור "בין הקריאה והברכה"
(רשימות היומן עמ' תג, היום יום ח"י טבת, ס' המנהגים עמ' 31),
ודלא כהדעות שהעולה לתורה אינו אומר 'חזק': א. משום הפסק.

ב. מפני שאמירת 'חזק' היא להעולה לתורה, ולא שייך שהוא יאמר
לעצמו (כפי הפשוט לקצות השלחן סי' פד ס"ג, ובבדי השלחן סי' ק'
כב, וכ"כ בס' פסקי תשובות סי' קלט מכמה ס' שו"ת). אמנם
באג"ק ח"ד עמ' יד השיב הרבי לשתי הטענות. וראה בס' חקרי
מנהגים ח"א עמ' קכו.

(4) ספר המנהגים עמ' 33. לוח כולל חב"ד.

ומניחים תפילין דרבינוֹתם. קריאת־שמע (ואין כופלין 'ה' אלוֹקֵיכֶם אמת). שש זכירות. חולצים תפילין דרבינוֹתם. הש"ץ אומר (ולפחות מסיים בקול) איזה מזמור, חצי קדיש. תפילת מוסף.

"בית הבחירה": בימי 'בין המצרים' גופא יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש – בהלכה למעשה מדיני ימים אלו¹³, וכן [בכל יום, ועל־אחתי־כמה־זכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'¹⁴] במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹⁵ ובבניין בית־המקדש, ולכל לראש – הפרקים בספר יחזקאל מ־מג המדברים בעניין בית־המקדש השלישי, משנה – מסכתות מידות ותמיד¹⁶ והלכות בית־הבחירה¹⁷ להרמב"ם) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה¹⁸ [ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש־חודש מנחם־אב, מראש־חודש מנחם־אב¹⁹, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב]²⁰. וגם בשבתות – באופן המותר עלידי אכילה ושתייה וכיוצא־בזה, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה עבור השבת²¹.

13 "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן ששמיח צדקנו עדיין לא בא" – עפ"י 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108. בלקוטי־שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה – בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהלים – עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, וש"נ. 14 ספר־השיחות תש"נ ח"ב עמ' 578. 15 ספר־השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606. 16 ספר־השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 והערה 186. וב'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד". 17 ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקורבנות" (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט, הנחת הת' בלתי מוגה סכ"ו וסס"א). 18 לקוטי־שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט – בתיכ"נ ובתי־מדרש (ישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733. 19 ב'התועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית הבחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללמודם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית הבחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים. 20 'התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 102. 21 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

ראש־חודש למטרות הצדקה שבעבורן נועדו⁷. ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה וצדקה⁸, והצדקה – הוצאת שתי סעודות, ומה טוב – שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על־דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין־המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה אחת קודם⁹. ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמנן – כדאי להשלימן גם לאחר מכן¹⁰.

"מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייך גם לנשי ובנות ישראל"¹¹.

במנחה אין אומרים תחנון.

יום שני

א' במנחם־אב – ראש חודש

ערבית: לפני שמונה עשרה אין מכריזים 'יעלה ויבוא', אבל טופחים על השולחן, כדי להזכיר לציבור לומר זאת.

שחרית: חצי הלל, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש תקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה לארבעה עולים בקרבן התמיד ומוספי שבת ור"ח שבפרשת פינחס (במדבר כח, א"טו). חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון. הש"ץ מסיים 'ובא לציון' לעצמו, ולא בקול רם. אומרים 'הללו' ומכניסים את ספר־התורה לארון הקודש. חולצים תפילין דרש¹²,

7 ספר השיחות תש"ד עמ' 161 (בלה"ק עמ' קמו), ספר המנהגים עמ' 77. 8 יתר על הנהוג בכל ערב־ראש חודש (המנהג, ב'התועדויות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 593). 9 "על־פי פסק־דין שו"ע או"ח סי' תקע"א ס"ג". 10 מתוך: פתח־דבר 'להלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים' של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים מנ"א, תשמ"ו, ברוקלין נ"י). 11 לקוטי־שיחות כרך כד עמ' 266. ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצוות בניין ביהמ"ק (הל' בית־הבחירה פ"א הי"ב), ושהערה זו שייכת להוספת שהורה הרבי בכל העניינים מ"ז בתמוז ואילך. 12 המתפלל בביהמ"ק שאינם מניחין תפילין דר"ת, וממהר להניחם כדי להספיק תפילת מוסף עם הציבור, יזהר שלא יחלוץ התפילין לפני הספר־תורה (שו"ע אדה"ז סו"ס כה) אלא יסתלק לצדדין, או יחלץ מתחת הטלית גדול (משנ"ב שם ס"ק נח). ואם עובר לחדר שני' יעשה זאת אחרי גמר ה'קדושה דסדרא' של הציבור (תרגום הפסוק "ברוך כבוד ה' ממקומו". שו"ע הב"י סי' קלב ס"ב).

ענה הרבי: טוב לדחות לאחר ט"ו באב²⁸, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים"²⁹.

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר – יש לדחותו לאחר יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון³⁰.

סיומים³¹: "המנהג לערוך 'סיומים'³² למסכתות הש"ס בכל יום מ'תשעת הימים'³³, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה³⁴] עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב – באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים – גם עם סעודה

(28) אגרות קודש כרך ט עמ' רכת.

(29) שם כרך יט עמ' שצ.

(30) שם עמ' שעו.

(31) עיקר הדברים – מוגה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועוד, ומסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות קודש תש"מ עמ' 672 – שיחת ש"פ מטות ומסעי תש"מ, בלתי מוגה. ושולבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות.

(32) אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום' עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד ('התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 86, וראה גם 'התוועדות' תש"נ ח"א עמ' 97).

בליובאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו בקדיש דרבנן רגיל (רשימת דברים להרב חיטריק ח"ד עמ' ריט). והרב בנימין שי' אלטהוויז, כשהיה 'חיוב' בשנת אבולו על אביו הרב פנחס ע"ה, שאל את הרבי איזה קדיש לומר בסיום מסכת, והוסיף שראה בהתוועדות של הרבי (כ"ד טבת תש"ב, הפעם היחידה שנערך 'סיום' ממש בהתוועדות, ולא רק 'הדרן' של הרבי) שהרב מאיר אשכנזי ז"ל אמר 'קדיש' של הגמרא (= 'בעלמא דהוא תעיד' כנדפס בגמרא). וענה הרבי: "אצלי זה חידוש. מלבד הפעם הזאת, לא ראיתי זאת מעולם" (תודה להרב מיכאל שי' זליגזאן). וכן ל' הש"ך יו"ד סי' רמו ס"ק כז, וכ"מ באג"ק ח"ד עמ' שעה, עיי"ש. לגבי המשך נוסח הסיום, ראה התוועדות תשמ"ה ח"ג עמ' 1700 דמשמע שאומרים אותו, וע"ג.

(33) "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין – ספר-המנהגים – מנהגי חב"ד – מנהגי בין המצרים" (לקו"ש חכ"ג עמ' 223, ובכ"מ). ואכן עפ"ז לא נהגו אצלנו לעשות סיומים בבשר ויין, וכן מסר הרב אלי' שי' לנדא. וכ"כ בנטעי גבריאל הל' בין המצרים פמ"א סוף הערה יב "ומנהג חב"ד ונדבורנא להדר לעשות סיומים בכל יום, אך בלי בשר ויין". ואולי נובע הדבר מההסתייגות באחרונים, שלא לכוון לסיים בימים אלו דווקא בשביל לאכול בשר, כמובא בערוך השלחן סי' תקנ"א סכ"ח ובפסקי תשובות שם הע' 200. אם כי מהמובא בלקוטי שיחות שם בהערות משמע שאין בזה שלילה מוחלטת.

(34) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 74.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ²².
"תשעת הימים"²³:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (אלא לכבוד שבת-קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש-חודש לזמן-מה את כל הבגדים המכובסים שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים²⁴]. בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והורי-הבן, מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ את כל הגוף לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה²⁵] – מותר. הטובל בכל ערב שבת²⁶ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²⁷ לשבת. אסור לאכול בשר ולשתות יין (מלבד שבת ובסעודת מצווה).

אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם

(22) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה ה"ה ל'סיומים' המובאים אח"כ.

(23) לוח כולל-חב"ד.

(24) כפי-החיים סי' תקנא ס"ק צא. ולמעשה נוהרים בזה בחולצות ומכנסיים, שמלות וחצאיות, אך לא בלבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: יניחם לומן-מה על הרצפה להוריד הבגד מניקונו, ואח"כ רשאי ללבושם. כן ניתן ללבוש בש"ק בתנאי שיהנה מזה בש"ק עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה].

(25) שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פד אות ד, נטעי-גבריאל הל' בין המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשר-החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות דחידא אפילו בסבון ובמים חמים (וע' נטעי-גבריאל הל' אבילות ח"א פרק קה סי"ג). מאידך בכפי-החיים סי' תקנ"ד סוף ס"ק ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין.

(26) וכן הטובל בכל יום, לעניין הטבילה בלבד. ראה לוח 'דבר-בעתו'.

(27) ולמעשה רוצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג המשפיע ר' חיים-שאל ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב). וראה בכ"ז בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק יא.

והתוועדות³⁵].

"ומהטעמים בדבר - כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועלידייזה לגלות את הטובה הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³⁶, החל מ"פיקודי ה' ישרים משמחי לב" - עושיין שמחה לגמרה של תורה.

"ומפני טעם זה³⁷ כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שבתשעת הימים'.

"ומה טוב - ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מיישראל (מצד אהבת ישראל ואחדות ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מיישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³⁸, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו - כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'.

[מי שיכול - יסיים בעצמו; אם לאו - ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מיישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה - יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של מצווה³⁹. כמורכן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, עלידיי שאמרו לו המאמר דסיום, אף

מבלי לספר לו שזהו 'סיום'⁴⁰].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור - גם בשבתות] ברוב עם הדרת מלך', לאחד רבים מיישראל בהשמחה לגמרה של תורה, אנשים ונשים (בנפרד כמובן) וטף⁴¹, "כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בדיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וכדוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים⁴².

"וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת ישראל⁴³ ו] "על-דבר ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה"⁴⁴. ו"כשבאים לעורר על נתינת צדקה - יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁵. "וגם ביום השבת-קודש - באופן המותר, באכילה ושתייה, וצדקה רוחנית⁴⁶.

"למסור לאנ"ש שי' המתעסקים בהסיומים:

* לסיים כל סיום בהצעה-התעוררות על דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת ישראל⁴⁷.

"ובוודאי יפרסמו ויזרוזו על דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל⁴⁸.

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים

40 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.

41 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.

42 ספר-השיחות ננש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.

43 'התוועדויות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.

44 ספר-השיחות ננש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.

45 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.

46 (כמו נתינת עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה - 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) - שיחליתו גם כמה לתת.

47 מענה שנדפס בס' מאוצר המלך ח"א עמ' 283.

48 ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 580.

35 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

36 "להעיר גם מהפתגם הידוע [בשם הרה"צ ממונקאטש] בפירוש דברי חז"ל: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" - ש'מעטין' העניינים הבלתי-רצויים דתשעת-הימים 'בשמחה', עלידיי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובן'.

37 אע"פ שביארציט שחל בשבת (התוועדויות תשד"מ ח"ב עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש כנתינת מקום לעניין של תענית.

38 "ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיימה "השיר שהיו הלוויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה'" - בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות - ראשי-תיבות "בניך".

39 שיחות-קודש תש"מ ח"ג עמ' 672.

יום שישי ה' במנחם־אב

יום ההילולא של האריז"ל – מעורר בפשטות – שנוסף להוספה ב'משפט' ו'צדקה' בכלל, שהם בהדגשה מיוחדת אצל האריז"ל – שיוסיפו בכל הפעולות דהפצת המעיינות חוצה "זאת החכמה", ובפרט כמוסכר בתורת חסידות חב"ד⁵¹.
ל'שבת חזון' לובשים⁵² בגדי שבת כרגיל⁵³.

ספרים אחרים בתורתו של משיח⁴⁹.
* בעניין סעודת בר־מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם־אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון־דא, ובאם לאו – יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם־אב", ואם אי־אפשר – יש לעשות התוועדות קטנה במשך היום (כגון אחרי תפילת שחרית, כנהוג), והתוועדות גדולה אחרי תשעה באב בהקדם האפשרי⁵⁰.

אדמו"ר הזקן). ראה אג"ק חכ"ב עמ' כג. חכ"ג עמ' לד.
51) 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 109.
52) לענין רחיצה וטבילה, ראה לעיל.
53) ספר המנהגים עמ' 46, משו"ת דברי נחמיה יו"ד ס' כז, שכך נהג אדה"ז, וש"נ לפוסקים הדנים בעניין זה. וראה גם בהוספות לשו"ע אדה"ז, במהדורה הישנה חלק ה' עמ' 1846 בשוליהגיליון [במהדורה החדשה לא מצאתי זאת, אלא ב'שער השמועה' שבסוף חלק השו"ת, ס' טו (עמ' רו). וצינו לשו"ת הרב ס' ל, שם העיר, שלפי המבואר בזה בפוסקים, אין זו 'רשות' בלבד, אלא **שאסור** ללבוש בגדי חול, מצד אבילות דפרהסיא בשבת].

49) משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.
50) אגרות־קודש חלק טו עמ' רנו. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק חי"ז עמ' פז, כשחל במוצש"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מיד ברגע הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמ' שמ כשחל בעי"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוה"כ"פ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עי"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר־המנהגים עמ' 75 מלקוטי־דיבורים (ח"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר הבר־מצוה מאמר ומכבדים ב'לקח' ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש